

НАЦИОНАЛНА ФЕДЕРАЦИЈА
НА ФАРМЕРИ
NATIONAL FEDERATION
OF FARMERS

ТУКА СЕ ПРОИЗВЕДУВА ХРАНА А НЕ ВО СУПЕРМАРКЕТИ

ЗА ПОДДРШКА НА СЕЛОТО, СЕЛАНИТЕ И ФАРМЕРИТЕ

FOOD IS PRODUCED HERE NOT IN SUPERMARKETS

TO SUPPORT THE VILLAGE, THE PEASANTS AND THE FARMERS

ГОДИШЕН ИЗВЕШТАЈ / ANNUAL REPORT
2018

СОДРЖИНА

НФФ мисија визија и структура.....	3
Управен одбор	4
НФФ, глас на земјоделците.....	5
НФФ лобира во интерес на земјоделците	7
НФФ промовира родова рамноправност.....	10
Едукација и информирање.....	11
Вмрежување и регионална соработка	13
Финансиски преглед 2018.....	15

TABLE OF CONTENTS

NFF mission, vision and structure.....	3
Management board	4
NFF, the Voice of Farmers.....	5
NFF is Lobbying for Farmers.....	7
NFF is Promoting Gender Equality	10
Education and Informing.....	11
Networking and Regional Cooperation	13
Financial Overview for 2018.....	15

Автори на годишниот извештај: Билјана Петровска – Митревска и Стеван Орозовиќ

Фотографија: Благојче Најдовски

Превод од македонски на англиски јазик: ТИС

Дизајн и печат: Бригада Дизајн

Испечатени примероци: 100

Authors of the annual report: Biljana Petrovska – Mitrevska and Stevan Orozovic

Photo: Blagojce Najdovski

Translation from Macedonian to English: TIS

Design and print: Brigada Design

Printed copies: 100

МИСИЈА, ВИЗИЈА И СТРУКТУРА / MISSION, VISION AND STRUCTURE

Националната федерација на фармерите е невладина и непрофитна организација која ги застапува земјоделците од сите региони на Македонија и сите земјоделски потсектори. НФФ има за цел да ги штити економските, социјални и културни интереси и работи на подобрување на пазарните и производствените услови, во насока на оджлив развој и висок квалитет во земјоделството и руралниот развој.

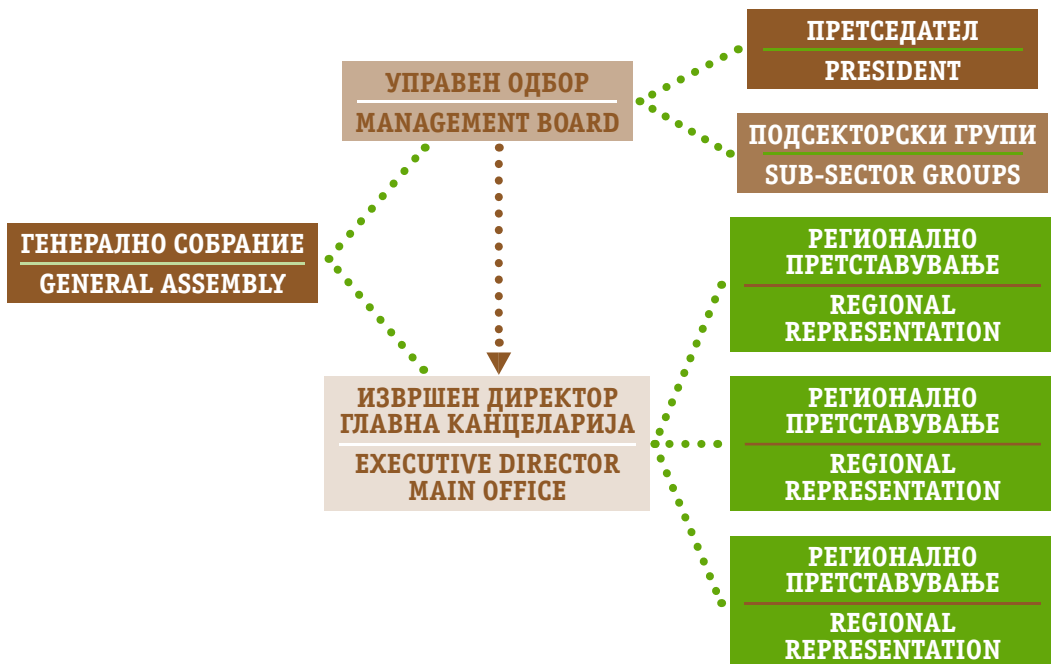
МИСИЈАТА: ОРГАНИЗИРАН ФАРМЕР ЛИДЕР ВО ЗЕМЈОДЕЛСКИОТ И РУРАЛНИОТ РАЗВОЈ НА РМ

ВИЗИЈАТА: ПРОФИТАБИЛНО ЗЕМЈОДЕЛСТВО – СТАБИЛНО СЕЛО

The National Federation of Farmers is a non-governmental and nonprofit organization representing farmers from all regions of Macedonia and all agricultural subsectors. NFF is standing for the economic, social and cultural interests of farmers and is constantly committed to improving market and production conditions, with a single aim of ensuring sustainable development and high quality of agriculture and rural development.

NFF MISSION: ORGANIZED FARMERS, LEADERS IN AGRICULTURAL AND RURAL DEVELOPMENT OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA.

NFF VISION: PROFITABLE FARMING – STABLE VILLAGES

УПРАВЕН ОДБОР НА НФФ / NFF MANAGEMENT BOARD

УПРАВНИОТ ОДБОР Е СОСТАВЕН ОД СЛЕДНИТЕ ПРЕТСТАВНИЦИ:

- Претставник на мрежа на жени;
- Претставник на мрежа на млади;
- Претставник на земјоделски задруги;
- Претставник на фокус групи;
- Претставник на малите земјоделци;
- Претставник на малите земјоделци;
- Претставник на земјоделски здруженија;
- Претставник на земјоделски здруженија;
- Извршен директор по функција;

THE MANAGEMENT BOARD IS COMPOSED OF THE FOLLOWING REPRESENTATIVES:

- Representative of women's network;
- Representative of youth network;
- Representative of agricultural cooperatives;
- Representative of focus groups;
- Representative of small farmers;
- Representative of small farmers;
- Representative of agricultural associations;
- Representative of agricultural associations;
- Executive Director by function;

ЧЛЕНОВИ НА УПРАВЕН ОДБОР НА НФФ ВО 2018:

MEMBERS OF THE NFF MANAGEMENT BOARD IN 2018:

Васка Мојсовска / Vaska Mojsovska

Претседателка на Националната федерација на фармери /
President of National Federation of farmers

Стеван Орозовиќ / Stevan Orozovic

Извршен директор / Executive Director

Мемет Синани
Memet Sinani

Иван Вангелов
Ivan Vangelov

Ванчо Кировски
Vanco Kirovski

Ирена Гареска
Irena Gareska

Стеванче Јорданоски
Stevance Jordanoski

Васил Коцевски
Vasil Kocovski

Фросина Георгиевска
Frosina Georgievska

ГЕНЕРАЛНО СОБРАНИЕ НА НФФ / NFF GENERAL ASSEMBLY

Владе Петровски
Vlade Petrovski

Претседавач на Генерално собрание
на НФФ / President of
NFF General Assembly

Вангелина Пармачка
Vangelina Parmacha

Заменик Претседавачка на Генералното
Собрание на НФФ / Vice President of
NFF General Assembly

Африм Зибери
Afrim Ziberi

Заменик Претседавач на
Генералното Собрание на НФФ /
Vice President of NFF General Assembly

НФФ, ГЛАС НА ЗЕМЈОДЕЛЦИТЕ / NFF, THE VOICE OF FARMERS

Основна дејност и главна вредност на Националната федерација на фармери која има 3000 членови е промовирање на потребите на земјоделците и руралното население за подобрување на нивниот живот. На тој начин НФФ ги поддржува активностите за лобирање и застапување кои водат кон повисоко признавање на земјоделците во општеството и влијаат врз донесувањето одлуки. Во 2018 година НФФ подготви на 12 извештаи, анализи, студии поврзани со клучните прашања за развој на земјоделството. Првиот форум за земјоделство, дискусии, тркалезни маси, заеднички настани со други невладини организации и институции ја зајакнаа сликата за НФФ во јавноста и имиџот на организацијата во општеството.

Организацијата на Меѓународниот ден на руралните жени со поддршка на We Effect и UN Women со потпишување на Декларацијата за подобрување на економската и социјална положба на жените од руралните средини од страна на МЗШВ, МТСП, НФФ и МРР ја подигна свеста за жените во руралните средини. Силниот говор за искуствата и потребите на руралните жени што се емитуваат во националните медиуми ја промени перцепцијата за жените земјоделци. Организацијата на првиот земјоделски форум во соработка со академското општество (Факултетот за земјоделски науки и храна), го илустрираа капацитетот на НФФ за организирање, умерено и понатамошно елаборирање на потребните промени во земјоделскиот сектор, реформи и мерки за поддршка. Учесството на НФФ на Алфа ТВ Отворено за анализа на државните политики, активностите на МЗШВ и позицијата на земјоделците создаде цврста верба и сериозен имиџ за организацијата.

Од друга страна, преку проектот "Институционална поддршка на НФФ", поддржан од We Effect се овозможи градење на вештини, трансфер на знаења, поврзување и проширување на нивото и обемот на активностите на НФФ за одредени области. Еден од примерите беше учеството на расправата на ОН за спроведување на Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација против жените. Како дел од целиот процес за подготовка, анализа на главните проблеми и ризици за имплементација на Конвенцијата, како и директно учество на состанокот на Комитетот во Женева, НФФ го прошири својот капацитет во оваа област, ја подобри својата видливост и најважно ги истакна проблемите и предизвиците со кои се соочуваат жените во руралните средини. Ова резултира со Извештај на Комитетот и препораки кои ги илустрираат напорите и на значително ниво одговараат на заклучоците, барањата и очекувањата подготвени од НФФ. Во согласност со тоа, НФФ дополнително се обиде да ја смени мерката наменета за активен член во земјоделското стопанство од чети-

The core activity and main value of the National Federation of Farmers that has 3000 members is promoting the needs of farmers and rural population with the aim of improving their lives. In that sense, NFF supports the activities aimed towards lobbying and representing which lead to better acknowledgment of farmers in society and impact the decision-making process. In 2018, NFF has drafted 12 reports, analyses, and studies related to key issues for agriculture development. The first agriculture forum, discussions, round tables, joint events with other NGOs and institutions have strengthened the image of NFF in the general public and in society in general.

On the other hand, the organization of the International Day of Rural Women with the efforts of with the support of We Effect and UN Women, by signing the Declaration on improving the economic and social status of women in rural areas by Ministry of agriculture (MAFWE), Ministry of Labour and Social Policy (MLSP), NFF and RDN have risen the awareness about women living in rural areas. The powerful presentation of rural women sharing their experiences and needs aired on national media have changed the perception about female farmers. The organization of the first agriculture forum in close cooperation with the academia (Faculty of Agricultural Sciences and Food), have clearly illustrated the capacity of NFF to organize and further elaborate on the needs, reforms and support measures required in the agricultural sector. The appearance of NFF on the show "Otvoreno" on Alfa TV to analyze national policies, the activities of the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy (MAFWE) and the current position of farmers has helped instigate strong faith and has created serious image of the Organization.

On the other hand, through the project for "Institutional support of NFF" supported by We Effect, skill building, transfer of knowledge, networking and expansion of the level and the scope of NFF activities in certain area were made possible. One of the examples was the participation at the debate hosted by the UN on the implementation of the Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women. As part of the preparatory process, analysis of the main issues and risks for the implementation of the Convention, as well as direct participation at the Committee meeting in Geneva, the NFF has increased its capacities in this area, has improved its visibility and most importantly, it has shed a completely new light regarding the position of rural women in the country, as previously, the sessions of this Committee in terms of Macedonia were mainly related to sexual and ethnic discrimination of women. This has resulted in drafting a Report of the Committee and recommendations illustrating the efforts which significantly match the conclusions, the requirements and the expectations prepared by NFF. Additionally, NFF has tried to change the measure for an active member of the agricultural holding of the four-year Program

ригодишната Програмата за финансиска поддршка за руралниот развој, која беше целосно дискриминирачка во однос на критериумите за возраста, брачниот статус и бројот на деца во многу гласен и партиципативен процес проследен со јавноста и поддржан од Министерството за труд и социјална политика.

Следејќи го Акцискиот план за НФФ за 2018 година, препораките од “We Effect” и внатрешниот процес на развој и реформи, има зголемен успех и подобрена позиција на НФФ како членска, демократска и транспарентна организација. НФФ изработи голем број процедури и протоколи кои се во согласност со политиките на “We effect” и меѓународните стандарди кои ја подобруваат транспарентноста и демократскиот процес на донесување одлуки. Административните процедури и институционалното зајакнување се засноваат на стратегии и планови за партиципација, следени и оценети на три нивоа (оперативни, стратешки и надворешни), индикатори и цели кои се следени и резултатите и влијанијата се трајно анализирани.

for Financial Support for Rural Development the program measure of the MAFWE regarding the aid for rural women, which was completely discriminating in terms of the criteria for age, marital status and the number of children and to turn it into a powerful and participating process closely monitored by the public and supported by the Ministry of Labour and Social Policy.

By implementing the NFF 2018 Action Plan, the recommendations provided by “We Effect” and the internal process of development and reforms, we have observed a higher success and improvement of the position of NFF, as a member-oriented, democratic and transparent organization. NFF has put in place a number of procedures and protocols in line with the policies of “We Effect” and the international standards aimed towards improving transparency and democratic process of decision making. Both administrative procedures and institutional strengthening are based on strategies and participation plans, monitored and assessed on three levels (operating, strategic and external), indicators and objectives which are being monitored and the results and impacts have been permanently analyzed.

Генерално собрание, 4 сесии на УО на НФФ, бројни состаноци на потсекторските групи, редовни седници на Мрежата на жени земјоделци, Мрежа на млади фармери, работилници за планирање и мониторинг се доказ за многу партиципативна и демократска пракса во организацијата. Од друга страна, процедурите во пракса, административниот капацитет, силниот тим, здравата финансиска политика без пари, подобрена видливост и зголемена транспарентност го докажуваат зголемениот интерес на партнерите, проектите и донаторите за понатамошни заеднички активности.

General Assembly, 4 sessions of the Management Board of NFF, numerous meetings of subsector groups, regular sessions of the Network of Women Farmers, the Network of Young Farmers, workshops for planning and monitoring all serve as a proof of the presence of highly participative and democratic process which is taking place in the Organization. On the other hand, procedures set in practice, the administrative capacity, the strong team, the money-free healthy financial policy, the improved visibility and the increased transparency prove the increased activity of partners, projects and donors for future joint activities.

Со реформите и промените во организациските процедури поддржани од We Effect, бројот на делегати на Генералното собрание и учеството на жените-фармери се зголеми, така што во 2018 година во работниот дел на Генералното собрание учествуваа 63 делегати (27 жени и 36 мажи). За прв пат НФФ има жена лидер, Васка Мојсовска претседателка на Националната федерација на фармери.

With the reforms and changes in organizational procedures supported by We Effect, the number of delegates of the General Assembly and the participation of women-farmers

increased, so in 2018 in the working part of General Assembly participated 63 delegates (27 women and 36 men). For the first time NFF has first female leader, Vaska Mojsovska – NFF president.

Поддршката од We Effect до НФФ и преземените активности овозможуваат зголемен капацитет и подобрена изведба на NFF на сите нивоа. Поради оваа причина веруваме дека оваа соработка во континуитет ќе овозможи градење силна, релевантна и ефективна организација на земјоделците во земјата.

The support provided to NFF by "We Effect" and the activities undertaken allow for increased capacity and improved performance of NFF across all levels. Therefore, we believe that this cooperation will enable to build strong, relevant and effective farmers' organization in the country.

Анели Леина We Effect, Директор – регион Европа
Anneli Leina We Effect Regional Director – Europe region

НФФ ЛОБИРА ВО ИНТЕРЕС НА ЗЕМЈОДЕЛЦИТЕ / NFF IS LOBBYING FOR FARMERS

Во текот на изминатата година НФФ презеде голем број на активности за лобирање во насока на подобрување на условите за развојот на земјоделството и руралните средини. Во таа насока се реализирани следните активности:

- 18 препораки и анализи за зелената нафта, надоместок од мразови и суши, вишоци на производство, откупна цена, договорно земјоделско производство, креирање мерки за поддршка во руралниот развој, субвенции, ИПАРД, ситуација на сиромаштија во руралните средини, позиција на рурална жена, земјоделски пензии, породилно отсуство за рурални жени, акцизи за алкохолни пијалаци, интервенција за набавка на пченица, предлози за конкурентно производство на грозје и јаболко, беа доставени до Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство (МЗШВ), Министерството за финансии, Владата на Република Македонија, Министерството за труд и социјална политика, Агенцијата за стоковни резерви. Како директен резултат на овие препораки и барање НФФ успеа во 6 од тоа, во спецификите во врска со надоместоците од суши и мразови, вишоците од производство, некои промени во мерките во Програмата за рурален развој, акцизата за алкохолните пијалаци и делумно во 3 од нив, дискриминаторска мерка за поддршка на жените од руралните средини е во процес на промена, дискусии за реформа на пензијата на руралното население се зајакнуваат, породилното отсуство за руралните жени е предмет на анализа.
- НФФ е социо-економски партнер на Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, учествува во 9 потсекторски групи каде што одлуките донесени за земјоделството и руралниот развој претставуваат официјална препорака до Министерството и до Владата.
- Декларацијата за подобрување на социјалната и економската положба на жените во руралните области потпишана од Националната федерација на фармери, Мрежата за рурален развој, Министерството за труд и социјална политика и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство, на 15 октомври за Меѓународниот ден на руралната жена.

In the course of the previous year, the NFF has undertaken a series of activities aimed at lobbying to improved conditions for development of farming and rural areas. In that sense, the following activities have been realized:

- 18 recommendations and analyzes on oil for farmers sold at preferential price ("green oil"), compensation in the event of ice and drought, production excess, bulk purchase price, contract farming, creating measures to support rural development, subsidies, IPARD, poverty in rural areas, the position of rural women, agricultural pensions, maternity leave for rural women, excise duties for spirits, interventions for procurement of wheat, proposals for competitive production of grapes and apples were submitted to the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy (MAFWE), the Ministry of Finance, the Government of the Republic of Macedonia, the Ministry of Labour and Social Policy and the Commodity Reserve Agency. As a direct result of these recommendations and requirements, NFF has managed in realizing six of the objectives, specifically in relation to compensations in the event of ice and drought, production excess, some modifications in the measures set forth in the Rural Development Programme, the excise on spirits and partially in 3 of them: the discriminatory measure for providing support to women from rural areas is undergoing through amendments, the discussions for reform of pensions for the rural population are being strengthened, and the option for maternity leave for rural women is currently being analyzed.
- NFF is a socio-economic partner of the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy, and it is involved in 9 subsector groups whose decisions in the area of agriculture and rural development are interpreted as official recommendations to the Ministry and the Government.
- The Declaration for improvement of social and economic position of women in rural areas was signed by the National Federation of Farmers, the Rural Development Network, the Ministry of Labour and Social Policy and the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy on the 15th of October, the International Day of Rural Women.

- НФФ, поддржан од Националниот ромски центар и Регионалната канцеларија на We Effect во Скопје, подготви и достави извештај за жените од руралните средини во Република Македонија до Комитетот за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените ООН и учествуваа на 71-та сесија, и дадоа конкретни препораки за подобрување на социјалната и економската ситуација на жените од руралните средини, кои се целосно прифатени од страна на Обединетите нации.
- НФФ присуствуваше на состанокот за подготовка на Извештајот за напредокот на Република Македонија и даде забелешки и препораки за подобрување на состојбите во земјоделството и руралниот развој
- НФФ учествуваше во работната група на Владата на Република Македонија за изработка на Стратегија за соработка со невладини организации.
- НФФ заедно со Националниот Ромски Центар организираше обука за "Легализација на згради и објекти на земјоделско земјиште и други објекти и конструкции". На обуката учествуваа 12 лица (4 жени и 8 мажи).
- НФФ и Факултетот за земјоделски науки и храна подготвија анализа и препораки за ИПАРД, земјоделски кредити и земјоделски задруги, за кои се дискутираше и препораките беа зацртани од Националната конвенција за Македонија за ЕУ, организирана од Европското движење на Република Македонија.
- НФФ го организираше Првиот форум за земјоделство, каде што беа дадени препораки за спроведување на договорното производство и справување со климатските промени.
- НФФ организираше средба меѓу фармерите од Преспанскиот и Гостиварскиот регион со Делегацијата на ЕУ во Македонија за проблемите и предизвиците на овие региони каде што ЕУ може да помогне преку ИПА програмата. Земјоделците ги истакнаа пазарните проблеми, климатските промени, руралната инфраструктура, како пречка за развој на руралниот туризам, лошата состојба во селата во поглед на инфраструктурата, училиштата и проблемите и пречките за користење на ИПАРД програмата.
- 82 Објави во медиумите за следните настани и гостување во емисии (Годишно собрание на НФФ, Годишен состанок на жени земјоделки, Годишна пресконференција на НФФ, Прв земјоделски форум, Меѓународен ден на руралните жени, Извештај за НФФ за ЦЕДАВ).
- NFF, supported by the National Roma Centrum and the Regional We Effect Office in Skopje, has drafted a report on women from rural areas in the Republic of Macedonia and has filed it to the UN Committee on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women and has taken part at the 71st session, offering specific recommendations aimed towards improving social and economic position of women from rural areas which have been accepted by the United Nations in full.
- the NFF has taken part at the meeting for drafting of the Progress Report for the Republic of Macedonia and has provided some remarks and recommendations aimed towards improving the situation in the area of agriculture and rural development.
- NFF also participated in the working group of the Government of the Republic of Macedonia on the drafting of a NGO Cooperation Strategy.
- NFF, together with the National Roma Centrum, has organized the training entitled "Legalization of buildings and facilities on agricultural land and other objects and constructions". The training was attended by 12 persons (4 women and 8 men).
- NFF and the Faculty of Agricultural Sciences and Food have drafted an analysis and recommendations for IPARD, agricultural loans and agricultural coops, which have been all discussed and recommendations thereof were provided by the National Convention for Macedonia of the EU, organized by the European Movement of the Republic of Macedonia
- NFF has organized the First Agriculture Forum, which has produced recommendations in terms of contract farming and coping with climate changes.
- NFF has organized a meeting between the farmers from the Prespa and Gostivar Regions with the EU Delegation to Macedonia to discuss issues and challenges faced by these two regions where EU could offer some assistance through the IPA Programme. On that occasion, farmers have emphasized market-related issues they face, climate changes, rural infrastructure, which all appear as an impediment to the development of rural tourism, the poor condition of village infrastructure and schools and the issues and obstacles in accessing the IPARD Programme.
- 82 articles have been published in media regarding the following events (the NFF Annual Meeting, the Annual Meeting of Women Farmers, the Annual Press Conference of NFF, the First Agricultural Forum, the International Day of Rural Women, CEDAW Report by NFF).

ПРВ ЗЕМЈОДЕЛСКИ ФОРУМ

НФФ препораки за климатски промени :

- Едукација на земјоделците и стручниот кадар за адаптивните мерки за земјоделството врз новите климатски промени
- Инсталирање и набавка на метеоролошки станици во земјоделските рурални средини
- Правење на анализа и стратегија за алтернативни производи за производство кој ќе се вклопат во новите климатски услови
- Навремено чистење на одводните канали и јакнење на свеста кај земјоделците за непретворање на овие канали во депонии.
- Враќање на противградобинните ракети преку кои се спречуваат непогодите како што се градот кој прави големи штети во земјоделството
- Заштините мрежи, anti – frost системите, инсталирање на вентилатори, заштитни фолии да бидат дел од Програмата за финансиска поддршка за рурален развој и да се зголеми поддршката за нив.

НФФ препораки за пласман:

- Воспоставување на унифициран систем за пресметка на производна цена
- Едукација на земјоделците за правилна пресметка на производната цена, каде што можат да се вклучат и невладини организации во самата едукација.
- Функционирање на Пазарниот информативен систем преку кој ќе се следат цените на продажба на мало и големо
- Преку соодветно одделение на МЗШВ да се прави анализа за постоење на навремени и реални податоци за моментални сезонски и годишни очекувања на приноси од постоечко земјоделско производство.
- Почитување и имплементација на Законот за земјоделство и рурален развој за договорно производство каде што јасно е дефинирана формата и содржината на договорот за откуп
- Развој и јакнење на земјоделските задруги како основен начин и неопходен начин за економско обединување на малите земјоделци и земјоделски стопанства
- Разгледување на законски можности за откуп на земјоделски производи од индивидуални земјоделци.
- Воведување на Правилник и законски одредби за продажба од куќен праг кое е пракса во европските држави, каде што земјоделците по определни стандарди произведуваат преработки од земјоделски производи како што се мармалади, млечни производи, вино, ликери и да можат од своите домови да продаваат на индивидуални лица и правни субјекти.

THE FIRST AGRICULTURE FORUM OF NFF

Recommendations on Climate Change:

- Education of farmers and professional staff on adaptive measures for agriculture in the new climate changes
- Purchase and installation of meteorological stations in agricultural rural areas
- Analysis and strategy for alternative production that will fit into new climatic conditions
- On time cleaning of drainage channels and raising awareness among farmers to stop transforming these channels into landfills.
- Restoration of anti-hail rockets that prevent from major damage to agriculture
- Protection nets, anti-frost systems, installation of ventilators, protective foils, to be part of the Financial Support Program for Rural Development and to increase the financial support for it.

Recommendations on Market Linkages:

- Establishment of a unified system for calculating the production price
- Education of farmers for the correct calculation of the production price, where NGOs can be included in the education.
- Functioning of the Market Information System through which the retail and wholesale prices will be monitored;
- Through an appropriate department of the MAFWE, an analysis should be made of the existence of timely and realistic data on current seasonal and annual expectations of yields from existing agricultural production.
- Respect and implementation of the Law on Agriculture and Rural Development for contract farming where clearly the form and the content of the purchase agreement is defined
- Development and strengthening of agricultural cooperatives as the main form and inevitable way for economic unity of small farmers and agricultural holdings
- Review of legal possibilities for purchase of agricultural products from individual farmers.
- Introduction of the Rulebook and legal provisions for on farm sales, which is a practice in the European countries, where farmers process certain products such as marmalades, dairy products, wine, liquors, and can sell from their farms to individuals and legal entities

НФФ ПРОМОВИРА РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ / NFF IS PROMOTING GENDER EQUALITY

Националната федерација на фармери е организација која постојано работи на родова рамноправност и подобрување на учеството на жените во процесот на донесување одлуки. Пред две години, организацијата избрана за претседател на организацијата која беше почеток на една нова ера, како што го нарекуваат членовите. Покрај тоа, три жени се дел од Управниот одбор на НФФ кој се состои од вкупно 9 членови. Во последните неколку години, тие работат поблиску за родова еднаквост, со силен фокус на застапувањето и економското зајакнување на жените. Во активностите за застапување, женските земјоделки се застапуваат сами пред локалните и националните институции. Националната федерација на фармери обезбедува обука за жените земјоделки за само-застапување и комуникација, со цел жените да се уверат кога учествуваат во активностите за застапување и процесите на донесување одлуки. Во рамките на организацијата, постои Мрежа на жени фармери каде што се спроведуваат активности за зајакнување на жените во руралните средини, како и нивно поголемо вклучување во креирањето на земјоделските и руралните политики. Мрежата има национален координатор и локални координатори кои работат на зголемување на бројот на членови во организацијата и во 2018 има 105 членови.

НФФ, исто така, се грижи за застапеноста на жените во потсекторските групи на Министерството за земјоделство, така што таа е единствената организација каде членови на потсекторски групи 10 се жени, а 15 се мажи. Националната федерација на фармери за прв пат има жена за претседател на организацијата и жена за заменик-претседател на собранието.

Размена на искуства, обединување и подигање на свеста на руралните жени за нивната важна улога во локалните заедници и заедници преку организирање на традиционален хуманитарен настан – “Јуфкијада”, на кој учествуваа 60 жени-фармери, членови на НФФ. Традиционалните норми и ограничениот пристап до земјиште се уште една од најголемите пречки за жените во Македонија. НФФ почна да организира работилници за споделување на позитивни примери од жени сопственици на земјиште кои се обраќаат кон мажи кои се сопственици на земјиште како учесници на тие работилници, со цел да ги разбијат постојните стереотипи кои, оневозможуваат жените да се регистрираат како сопственици на земјиште.

Националната федерација на фармери, Мрежата за рурален развој во РМ, Министерството за труд и социјална политика и Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство на Меѓународниот ден на руралната жена потпишаа Декларација за подобрување на социјалната и економската положба на жени-

The National Federation of Farmers is an organization which is constantly committed to gender equality and improving women participation in the decision making process. Two years ago, a female president was appointed to head the organization, marking the beginning of a new era, as members have stated. In addition, three out of the nine members of the NFF Management Board are women. In the last couple of years, they have been working closer on the issue of gender equality, with a strong focus on women's representation and economic empowerment. In terms of representation activities, female farmers represent themselves in front of the local and national institutions. The National Federation of Farmers has provided self-representation and communication training for women farmers, so women can learn how to be reassured whenever they take part in representation activities and decision-making processes. Within the Organization, there is Women Farmers' Network which is involved in activities aimed at empowering women living in rural areas, as well as at increasing the level of involvement into creating agricultural and rural policies. The Network consists of a National Coordinator and Local Coordinators who constantly work on increasing the number of members of the Organization, and in 2018 the Network has 105 members.

Moreover, NFF takes great care of representation of women in subsector groups of the Ministry of Agriculture, being the only organization in which out of all members of the subsector groups, 10 are women and 15 are men. For the very first time, the National Federation of Farmers is chaired by a woman and the deputy chair of the Assembly is also a woman.

Exchange of experiences, coming together around a common goal and raising the awareness of rural women about the importance of their role in local communities and involvement into the community by organizing the traditional charity event called “Jufkijada”, attended by 60 women farmers, members of the NFF.

The traditional norms and the limited access to land are still some of the major obstacles for women in Macedonia. NFF has stated organizing workshops designed to share some positive examples of women landowners in front of male landowners who also attend such workshops in order to fight current stereotypes which make it impossible for women to be registered as landowners.

The National Federation of Farmers, the Rural Development Network, the Ministry of Labour and Social Policy and the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy on the occasion of the International Day of Rural Women have signed

те во руралните средини. Оваа декларација претставува пресвртница за руралните жени во државата.

НФФ со поддршка на Национален ромски центар (НРЦ) и регионалната канцеларија на "We effect" во Скопје подготви Извештај до Комитетот на ОН за елиминација на дискриминацијата врз жените (ЦЕДАВ) на неговата 71-та седница, кој се однесува на Република Македонија со нагласување на вистински проблеми и предизвици за жените од руралните области и конкретна препорака за решавање на нивните проблеми. Препораките НФФ ги испраќаат до Комитетот на CEDAW како обврски кон Владата за подобрување на статусот на руралните жени.

НФФ: Треба ефективни, а не дискриминаторни мерки

Владата треба да воспостави сет на економски мерки за да ги зголеми можностите за вработување на жените во руралните средини и да осигури дека жените од руралните средини можат максимално да ги применат субвенциите и мерките за поддршка на руралниот развој.

Министерство за земјоделство, шумарство и водостопанство со цел да се елиминираат дискриминаторските услови на привремената специјална мерка, дел од Националната програма за земјоделство и рурален развој 2018–2022, кои се однесуваат на субвенционирање до 70% од минималната бруто плата и да се воведат услови кои ги вклучуваат сите невработени жени во руралните средини, кои се дел од земјоделските домаќинства. Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство треба да воведат мерки за поддршка кои ќе генерираат приход од економските активности на жените во руралните домаќинства. Една од мерките треба да воведат зголемена финансиска поддршка преку кофинансирање за инвестиции во нова технологија и механизација за жените-земјоделки во Програмата за финансиска поддршка во руралниот развој. Владата треба да усвои мерки за да осигура дека жените од руралните средини се застапени во процесите на донесување одлуки на сите нивоа (национално и локално ниво) во земјоделскиот сектор, вклучувајќи ги и политиките за намалување на ризикот од катастрофи, управување со катастрофи и климатски промени.

a Declaration for improvement of social and economic position of women in rural areas. This Declaration is a true turning point for rural women in Macedonia.

The NFF, with the support of National Roma Centrum (NRC) and the Regional Office of "We Effect" in Skopje, has prepared a Submission to the UN Committee for the Elimination of Discrimination Against Women (CEDAW) at the 71st session dedicated to the Republic of Macedonia, in which it has stressed the real problems and challenges faced by women in rural areas and has provided specific recommendation for solving their issues. The recommendations of NFF were sent to the CEDAW Committee as obligations for the Government to improve the status of rural women.

NFF: Need to take effective not discriminatory measure

The Government needs to introduce a set of economic measures aimed towards increasing the possibilities for employment of women in rural areas and to ensure that women from rural areas are able to apply for subsidies and rural development support measures;

In order to eliminate discriminating conditions set in the temporary special measure, the Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy is expected to amend the section of the National Programme for Agriculture and Rural Development 2018–2022 which refers to the subsidizing of up to 70% of the minimal gross salary, and to introduce conditions making all unemployed women from rural areas coming from farming families eligible. The Ministry of Agriculture, Forestry and Water Economy needs to introduce support measures which are expected to generate income from economic activities undertaken by women in rural areas. One of the measures is expected to introduce higher financial support by co-funding of investments into new technology and mechanization purchased by women farmers into the Programme for Financial Support in Rural Development. The Government is expected to adopt measures to ensure that women from rural areas are represented in decision-making processes across all levels (national and local) in the area of agriculture, including the policies aimed towards reducing the risk from disasters, disaster management and climate changes.

ЕДУКАЦИЈА И ИНФОРМИРАЊЕ / EDUCATION AND INFORMING

Образованието и информациите се сметаат за еден од приоритетите на НФФ во однос на потребите на своите членови. Во текот на 2018 година, НФФ организираше бројни образовни активности во форма на обуки, работилници, тркалезни маси. Сите овие активности требаше да ги пренесат знаењата, да ја подигнат свеста и да ги зголемат информациите. Општите резултати од ваквите активности вклучуваат: зголемено специфично знаење за технологијата на производство, зголемени информации за пазарите на земјоделски производи, подигната свест

Having considered the needs of its members, education and informing are considered to be among NFF's priorities. In the course of 2018, NFF has organized series of educational activities, such as trainings, workshops and round tables. All these activities were organized with the aim of transferring knowledge, raising awareness and improving information. General results of such activities are as follows: increased specific knowledge about production technology, additional information on produce markets, raised awareness in the process of lobbying and representation based on the principle of human rights,

во процесот на лобирање и застапување за пристапот базиран на човекови права, зголеменото ниво на доверба во НФФ и перцепцијата за лојалност, споделување на искуства, идентификација на нивните потреби. Од сите овие настани, НФФ направи план за следење врз основа на заклучоците, забелешките и препораките кои понатаму се користеа за моделирање на НФФ активностите и подобрување на перформансите на НФФ, како и основа

за лобирање и застапување пред државните институции.

Покрај тоа, НФФ го воведо и методот на студискиот кружок, врз основа на претходната програма за студиски предавања, каде што беше обучен еден вработен на НФФ. По обуката на кадарот, методот на студиски кружок се прошири меѓу членството во НФФ и беше формиран пилот Студиски кружок со група фармери во Гевгелија. Овој тип информации и образование е многу специфичен и ги илустрира структурираните и поефективни дискусии и зголемено знаење за конкретно прашање.

Во 2018 година се организираше состанок со производителите на грозје во Неготино, каде што на 55 земјоделци им беа презентирани влијанието на климатските промени, потребните превентивни мерки кои требаше да се преземат, како и новите пазарни ограничувања поради тоа.

Во напорите и плановите за млади претприемачи, градење на вештини и можности, организиран е годишен состанок на Мрежата на млади фармери, каде што беа планирани активности за наредниот период двегодишен период, со цел да се структурираат и поддржат младите во руралните средини.

Подготовка и објавување на 3 изданија на списанието Моја Земја, единствено списание за земјоделство и рурален развој во Република Македонија. Подготовка и објавување на 3 изданија "Тока име", единствено земјоделско списание за земјоделство и рурален развој, кое е онлајн публикација на албански јазик и која е заеднички производ на НФФ, ИКЦ, Агринет и Агропука. Објавени 3 инфографици на НФФ за Климатски промени, Проблеми и предизвици на жените во руралните средини и Активности за лобирање и застапување.

НФФ заедно со Агенцијата за храна и ветеринарство и Факултетот за земјоделски науки и храна во Скопје ор-

increased level of confidence in NFF and the perception of loyalty, sharing experiences and identification of needs. Based on these events, NFF has drafted a monitoring plan based on the conclusions, remarks and recommendations obtained which were further used to model NFF's activities and to improve NFF's performances, as well as a base for lobbying and representation before state institutions.

Moreover, NFF has implemented the method of study circle, based on the previous programme for study lectures, where one employee of NFF went through training. After the training for the staff, the method of study circle was expanded among the membership of NFF and the pilot study circle with group of farmers in Gevgelija was formed. This type of information and education is rather specific and it tends to illustrate structured and more effective discussions and the increased level of knowledge about the specific matter.

In 2018, a meeting was held with grape farmers in Negotino to present 55 farmers the effects of climate changes, the preventive measures which are to be taken, as well as the new market limitations appearing.

In the efforts and plans for young entrepreneurs, building of skills and possibilities, annual meeting of the Network of Young Farmers has been organized to plan activities for the forthcoming two-year period, in order to help structure and support young people in rural areas.

Preparing and publishing 3 editions of the magazine "Moja Zemja", the only magazine for agriculture and rural development in the Republic of Macedonia. Preparing and publishing 3 editions of "Toka ime", the only agriculture and rural development magazine, which is in fact an online publication in Albanian, which is a joint undertaking of NFF, IKC, Agrinet and Agropu-

ka. Three infographics of NFF have been published on climate changes, the issues and the challenges faced by women in rural areas and activities for lobbying and representation.

NFF, in cooperation with the Food and Veterinary Agency and the Faculty of Agricultural Sciences and Food in Skopje, has

ганизираа 4 работилници со 100 учесници во Будинарци, Прилеп, Гостивар и Чашка за новите протоколи на ЕУ кои ќе се имплементираат во Македонија за производство на квалитетно млеко и адаптација на овој сектор за нови климатски промени.

Организирањето на Првиот форум за земјоделство за климатски промени и пазарни врски во Скопје со учество на земјоделците, образованието, науката и другите засегнати страни кои ги докажаа потребите за климатски адаптивни мерки.

Промовирање на кооперативниот модел и други форми на фармерски економски организации за мали земјоделци како приоритет на пристапувањето кон ЕУ

НФФ даде поддршка за формирање на 2 кооперативи (1 кооператива во Тетово која сè уште е во фаза на основање наречена Скардус, да служи како сервисно ориентирана кооператива (пост бербена) за соработка на членовите и другите земјоделци и 1 кооператива во Ресен со име Најдоброто од Преспа каде што 40% од членовите се жени и менаџерот на кооперативата е жена). Во 2018 година Најдоброто од Преспа ја финализираше регистрацијата. Двете кооперативи се наоѓаат во рана фаза на развој и гледаат на НФФ како можност и олеснувач за нивниот понатамошен напредок.

organized 4 workshops with 100 participants from Budinarci, Prilep, Gostivar and Chashka on the new EU protocols which are to be implemented in Macedonia in terms of the production of quality milk and adaptation of this sector to new climate changes.

The organization of the First Agriculture Forum for climate changes and market connections in Skopje which was attended by farmers and representatives from the education sector, the academia and other shareholders only proved the need for adaptive measures to climate changes.

Promoting coop model and other forms of farmers' economic organizations for small farmers as priority towards EU accession

NFF has provided support for the forming of 2 coops (1 coop in Tetovo which is still in the stage of establishment, called "Skardus", to serve as a service-oriented coop (post-harvesting) for cooperation among members and other farmers, and 1 coop in Resen, called "Najdobroto od Prespa", in which 40% of the members are female and the coop manager is also a woman). In 2018, "Najdobroto od Prespa" has finalized its registration. Both coops are in the stage of early development and believe that NFF is a both a possibility and a facilitator of their further development.

ВМРЕЖУВАЊЕ И РЕГИОНАЛНА СОРАБОТКА / NETWORKING AND REGIONAL COOPERATION

НФФ се вклучи во голем број на настани и активности во 2018 година. Вмрежувањето е важен дел од работата на НФФ, која е проширена во дијалогот за повеќе чинители на сите нивоа. На национално ниво НФФ го зајакна дијалогот со државните институции (министерства, агенции, инспекторати итн.) За своите активности за лобирање и промоција врз основа на 12 разработени анализи, прегледи и анализи кои обезбедија заклучоци и препораки за понатамошни промени и активности во процесот на земјоделската реформа (законски измени, мерки за субвенции, програми за поддршка и развој). Во овој пример најважен е дијалогот со МЗШВ каде НФФ вложува многу напори и е дел од 6 потсекторски групи и дополнителни комитети и тела за поддршка каде што ги разјаснуваме потребите на земјоделците и предлагаме решенија за подобрување на состојбата во рурални средини. Постојат бројни примери за соработка на национално ниво, како што се: дијалог со МЗШВ, Агенција за стоки резерви, стопански комори, бизнис сектор и фармери за процесот на откуп и цената на пченицата; дијалог со МЗШВ и Министерството за труд и социјална помош во однос на родово сензитивната поддршка (потенцијална дискриминација) во постојните програми за поддршка на земјоделството; дијалог со Министерството за труд и

In 2018, NFF has been involved in many events and activities. Networking is an important part of what NFF is doing on daily basis, which is being expanded by including more stakeholders on all levels. On national level, NFF has managed to strengthen the dialog with state institutions (ministries, agencies, inspectorates etc.). Total of 12 briefs, overviews and analyses which have provided conclusions and recommendations for further amendments and activities in the process of agricultural reforms (legal amendments, subsidy measures, support and development programmes) have been prepared to present NFF activities and lobbying and promotion measures. In this example, the dialog with the MAFWE is of the greatest importance, and therefore NFF is investing efforts and is part of 6 sub-sector groups and of additional committees and support bodies where we present the needs of farmers and we propose solutions to improve the situation in rural areas. There are numerous examples of cooperation on national level, such as: dialog with MAFWE, the Commodity Reserve Agency, the chambers of commerce, the business sector and the farmers regarding the process of bulk purchase of produce and the price of wheat; dialog with MAFWE and the Ministry of Labour and Social Policy regarding gender-sensitive support (potential discrimination) in cur-

социјална помош за моделите за пензионирање за рурални жени, дијалог со Управата за јавни приходи и Министерството за финансии за персоналните даноците за земјоделците, нови одредби за акциза на ракија и други алкохолни производи, дијалог со Факултетот за земјоделски науки и храна, Агенција за поттикнување и развој на земјоделството, дијалог со Мрежата за рурален развој, UN Women и други родово фокусирани организации за Меѓународниот ден на руралните жени, дијалог со ЕУ и земјоделците за потребите на луѓето во руралните средини, дијалог со задруги, Проекти за соработка на ЕУ, МAAK и земјоделците за потребите на задругите.

На регионално ниво, достигнувањата вклучуваат дијалог со експертите поврзани со кооперативите, организации, претставници на државата и бизнисот за конвенцијата на ЕУ во Македонија, усогласување на земјоделството со прописите на ЕУ; соработка со други организации во Србија, Хрватска и Албанија во однос на технологијата на производство; дијалог со организации и државни институции од Словенија, Австрија, Хрватска во врска со положбата на руралните жени; соработката со организации од Косово и Албанија за списанието Тока Име итн. На глобално ниво учеството на расправата на ООН за ЦЕДАВ, процесот на доставување документација / подготовка на извештајот и препораките е пример за дијалог со сите засегнатите страни и НФФ.

НФФ како национална организација е во блиски контакти со голем број други невладини организации како на национално така и на локално ниво, и е дел од процесот за подобрување на граѓанскиот простор во земјата. Во 2018 година НФФ стана дел од групата за подготовка на новата стратегија и програма за поддршка на НВОи на Владата на Македонија и учествуваше на серија работилници и координативни состаноци. НФФ постојано се консултира и дава свој придонес во подготовката на извештајот на ЕУ и разгледување на статусот на невладините организации во земјата, како и на работилниците и состаноците за подобрување на работата на невладиниот сектор. Во 2018 година, НФФ ги поддржа разните иницијативи на НВО за зајакнување на граѓанскиот глас, како што се протестите и барањата на невладините организации во југоисточниот регион на земјата, против нови рудници кои сериозно ќе влијаат врз животот на луѓето во регионот во сите аспекти работата и активностите на Македонската платформа против сиромаштијата, особено во делот на зајакнување на новинарите кои ја подобруваат видливоста на семејствата во сиромаштија. НФФ работеше со граѓанското движење во Тимјаник, Неготино, за да го објасни контекстот и да го поддржи формирањето на Центар за деца со посебни потреби, кој поради недоразбирање најпрво се спротивстави на локалното население. НФФ ги поддржа своите локални членови (невладини организации и кооперативи) во барањата пред бизнис секторот и Владата.

rent programmes for support of agriculture; dialog with the Ministry of Labour and Social Policy regarding the models of retirement of rural women, dialog with the Public Revenue Office and the Ministry of Finance regarding personal taxes of farmers, new provisions for excise duties for rakija and other spirits, dialog with the Faculty of Agriculture science and Food, National Extension Agency, dialog with RDN, UN Women and other gender-focused organization on the occasion of the International Day of Rural Women, dialog with the EU and farmers regarding the needs of people from rural areas, dialog with coops, EU cooperation projects, MAAK and farmers regarding the needs of coops.

On regional level, our achievements include dialog with experts on issues such as coops, organizations, representatives of the state and the business on the convention of the EU in Macedonia, harmonization of agriculture with the regulations of the EU; cooperation with other organizations in Serbia, Croatia and Albania in terms of production technology; dialog with organizations and state institutions from Slovenia, Austria, and Croatia in terms of the position of rural women; cooperation with organizations from Kosovo and Albania for the "Toka Ime" magazine etc. On global level, we have participated at the hearing of the UN for CEDAW, the process of submitting documents/ drafting the report and the recommendations is an example of the dialog with all stakeholders and NFF.

NFF, as national organization, is closely connected to many other NGOs on both national and local level, and is part of the process aimed towards improvement of the civil society in the country. In 2018, NFF became part of the group working on the drafting of the new strategy and support programme consisting of NGOs and the Government of Macedonia and has participated at a series of workshops and coordinating meetings. NFF is constantly being consulted and provides its genuine contribution to the drafting of the EU Report and the consideration of the status of NGOs in the country, as well as to workshops and meetings aimed toward improving the work of the non-governmental sector. In 2018, NFF has provided support to many NGO initiatives for strengthening of the voice of citizens, such as the rallies and the demands of the NGOs in the southeastern part of the country against the opening of new mines which would seriously affect the everyday lives of people living in the region from all aspects, the work and the activities of the Macedonian Platform Against Poverty, notably in terms of empowering journalists who improve visibility of families living in poverty. NFF was also cooperating closely with the civil movement from Timjanik, Negotino, in explaining the context and in supporting the establishment of a Center for Children with Special Needs, an idea which was originally opposed by the local population due to a misunderstanding. NFF has supported its local members (NGOs and coops) in the requests before the business sector and the Government.

ФИНАНСИСКИ ПРЕГЛЕД 2018 / FINANCIAL OVERVIEW FOR 2018

ФИНАНСИСКИ ИЗВЕШТАЈ 2018 / 2018 FINANCIAL REPORT

ПРИХОДИ / INCOMES	5,831,177.00
Приходи од We Effect / Incomes from We Effect	5,399,322.00
Приходи од членство и услуги / Incomes from membership fees and services	431,797.00
Приходи од камати / Incomes from interests	58.00
РАСХОДИ / EXPENDITURES	5,620,291.00
Човечки ресурси / Human resources	1,838,284.00
Даноци, социјални и др. Трансфери / Taxes, social and other transfers	416,071.00
Провизии / Commissions	53,315.00
Канцеларски материјал / Office supplies	24,553.00
Патни трошоци / Travel costs	253,614.00
Кирии и оддржување / Rents and maintenance costs	634,214.00
Активности / Activities	210,886.00

Пред поднесување на завршна годишна сметка на НФФ за 2018 е направена ревизија на проектот „Институционална поддршка на НФФ“, единствениот проект на Националната федерација на фармери за 2018 и констатирано е регуларно финансиско работење со почитување на македонското законодавство, финансиските процедури на НФФ и на донаторот We Effect.

Prior to submission of the annual account of the NFF for 2018, a revision of the project "Institutional Support to the NFF" was made (the only project of the National Federation of Farmers for 2018) and was observed regular financial work in compliance with the Macedonian legislation, the financial procedures of the NFF and the donor We Effect.

Националната федерација на фармери дел од Интернационалната конференција „Рурални жени, жени фармери, каде сме“, која се одржа во Словенија, во организација на Асоцијацијата на рурални жени од Словенија. На конференцијата се обрати Васка Мојсовска претседател на НФФ (десно на сликата заедно со Фросина Георгиевска, Национален координатор на Мрежата на жени фармери во НФФ), која укажа дека кај нас најголем проблем е тоа што жената е финансиски немоќна, традиционално ограничена и дискриминирана и затоа невладините организации заедно со институциите треба да работат многу на ова поле. Конференцијата ја отвори министерот за земјоделство, Деан Жидан (човекот кој е на десната страна на сликата) кој лично се залага за развој на руралните жени во Словенија.

The National Federation of Farmers is part of the International Conference "Rural Women, Women Farmers, Where We Are", held in Slovenia, and organized by the Association of Rural Women from Slovenia. Vaska Mojsovska (right to the picture together with Frosina Georgievska, National coordinator of Network of women farmers in NFF), President of NFF, on the conference pointed out that the biggest problem in our country is that women are financially powerless, traditionally limited and discriminated and NGOs together the institutions have to work hard in this field. The conference was opened by the Minister of Agriculture, Dean Zidan (the men on the right side of the picture), who personally advocates for the development of rural women in Slovenia

НАЦИОНАЛНА ФЕДЕРАЦИЈА НА ФАРМЕРИ

Улица: Гиго Михајловски бр.4-1/1 Скопје

е-пошта: nff@nff.org.mk

тел: 070937132

NATIONAL FEDERATION OF FARMERS

Address: Gigo Mihajlovski br. 4-1/1 Skopje

Email: nff@nff.org.mk

Tel.: 070937132

Материјалот е целосно финансиран од Шведската Интернационална агенција за соработа (Сида) и We Effect. Сида и We Effect не се одговорни за презентираното мислење во публикацијата.

Авторите се одговорни за содржината.

This material is completely financed by Swedish International Development Cooperation Agency (Sida) and We Effect. Sida and We Effect does not necessarily agree with the opinions expressed